

יומנו ההקבוצה

מעין צבי

יום שישי ב' ביוסן תשל"ו
2.4.1976 מס' 1149

אחרי פטירתה של אה יעקב ז"ל

צבאים אלכסנדר
מ/ג

מ ע ר ב ה מ כ א ן

מערכה מפא"י, עומדים צהקים
ומחברים, ומחברים.
מערכה מפא"י יש דברים אחרים.
מגדלים. צפרי ענק.
שעוני-קוקיה מהצורים.
מערכה מפא"י, רפל אחד
לא כדאי להחזיק מערכה מפא"י.
מספיק להגיע עד קצה החול
מקום שם המלח מחליד
את גדרות הזמן.

כשהעב יורד, יש לצאת לטיול
עם ארנק. משורה. כפפה. מקל.
לעקר אותיות ואותות בלבן
לחצות שבילי חצץ, לטלטל תימרת עשן
זעירה. ולשוב למפתח
המפר והחם
מן השמש אשר שוקעת
לשבת שם רגע, שני בני-אדם
ולטפט למעלה - צעד צעד
אחד-בן אפשר לכתב על זה
סימפוניה משגעת.

ג'רטה יעקב ז"ל

לא להספד רגיל המקום כאן. כאשר החיים כה יפים, מלאים ושרפעים מגיעים אל קיצם, אין השעה כשרה לזכרון מקובלים. לא יגורן קודר שדכן הידום בליבנו, כי לא היה דבר רחוק מליבה של המנוחה נקדרות. אהבת האדם, חדרות החיים, ההשלמה עם הגורל, עם כל גורל, - אלה הקורים שאופיינו את דמותה של גרטה יעקב, שעזבה אותנו לנצח בשנה ה-97 לחייה.

גב' יעקב האהובה והנערצת, שאנו מביאים אותה עתה למנוחת-עולמים, לא בת-תפנוקים של הגורל היתה. מה התלאות שלא פקדו אותה? אלמנות בגיל צעיר, שתי מלחמות עולם, עליית הנאצים לשלטון, רדיפות היהודים, יציאה לארץ רחוקה והתערות בה, מעבר לצורת חיים חדשה, מות הבן, מלחמות בלתי-פוסקות על עצם הקיום בארץ החדשה - 96 שנות חיים שלא ידעו מנוחה ושלווה. ועם זאת - כאן הוכח שוב: כשם שיש בני-אדם, שכל טובות הגורל לא יוכלו להפיג מליבם קדרות ומרירות הטבעות באופיים, כך יש מי שכל חומרות הגורל אינן בכוחן לעמעם אף כמלוא הנימה את האור הזורח בנשמתו.

ואמנם, להפיק אור - לזה נרעדה. מהיום שבאה אלינו לפני 37 שנים, היתה נקודת אור לכולנו. אם ראשונה הייתה בקבוצתנו - וכמה היינו זקוקים אז לאם כזאת! כי אנו, ותיקי הקבוצה, סביב וסברת ענה, היינו עדיין ילדים מגודלים, ילדים שנעקרו בלא-עת מחיק משפחתיהם, בהשאירם אחריהם חורים שנדונו לכליה. ובחרשה ובריא נטלה על עצמה את התפקיד למלא כמיטב יכולתה את החסר. חדרה בצויף הקשן מקום מפגש היה לחברים שבה השתקקו להירוע באורורה חמה ונעימה; ספל והקפה שהרגש היה לנו לשמל לחמימת המשפחתית שחסרונה כה מרגש היה בליבנו; דוהבנה האורבת שתמיד מצאנו אצלה - כמזור היתה לנפשנו.

שכן - החפץ לרדת לעומק משמעותה של המילה העברית "חדכמת-לב", בחייה של גרטה יעקב ימצא את פשרה. זה היה נפלא: תמיד ידעה על מה לדבר ועל מה לעבור בשתיקה, מתי לשאול ומתי להמנע מהעלאת שאלה, מה לתבוע מהאדם - ועוד יותר מתי לוותר על מיצוי הדין בסלחנות נפלאה, להשלים עם בני-אדם כפי שנבראו ועם מציאות שאין לשנותה. כך גילמה בקרבה את דמות האם לכולנו, הכל-מבינה, הכל-אורבת.

עד שנפלה למשכב, לא כרתה עינה ולא נס ליחה. כל ילד הכירה ולכל תינוק שנולד סרגה את זוג הגרביים הראשון. לכל המתרחש היתה ערה, ואת הכל ליזוהתה בפידושירה הטובים והחובביים. רק לפני שבועות אחדים חגגנו את יום הולדתה ה-96, נשהיא שמחה, ערבית ורעננה. ועד הזמן האחרון נהגנו מדי פעם לסוד אל חדרה להחליף אתה מילים אחדות - באותה אורורה של נעימות ושלווה שתמיד אופיינו אותה.

היום, בעומדנו ליד קברה הפתוח, לא תחושת אסון או פפת ארתנו ואין
אנו שררניים בדכאון. היתה, אשה נאצלת, שתולדות חיה שלובות בתולדות
קבוצתנו ללא הפרד, אשר כמו עטים בלבד ניצלה עד תום את הכוחות הגנוזים
בה לשובת אלה. שזכו לחיות במחיצתה.

אשרי האדם שככה לו.

יהי זכרה ברוך.

גדעון פיליפס.

(דברים ליד הקבר)

אומא יעקב... לבו, לבערים ובערות מעלית הנוער, שהתחילו את דרכם
החדשה - חיי קבוצה, היתה יותר מ"אומא"; היא העביקה לבו את הרגשת הבית,
הבית שהשארו מאחורינו, בעלותנו ארצה והיא שעזרה לבו להקלט בבית החדש
- קבוצת מעין.

בתחושה מופלאה של אם, שהבינה לליבם של בני ה-18, הנוכחים במקצת
בצעדיהם הראשונים בחיים חדשים, פתחה לפנינו את ליבה ואת "ביתה",
החדרון בצריף שעל הגבעה הזנועה אוהלים. כך התכנסנו אצלה, לאחר העבו-
דה לכוס קפה (איזה משקה בדיר בימים היום!). אך היה זה הרבה יותר
משתיית קפה: התלבטת במשהו, אומא יעקב היתה לצידך בעיצה טובה, במשפט
שנון והערותיה, שביתנו ברוח כה טובה, קלעו תמיד למטרה.

גם על חיי הקבוצה היא סיפרה לבו והרגשת בהזדהותה העמוקה עם חיים
אלה, שלא היו קלים כלל וכלל בשביל אשה בגיל הזה.

מעולם לא נחו ידיה מעבודה: לאחר שמזגה את הקפה ופינקה אותך

בעוגיות, המשיכה נתקון הגרביים ובסידורם ללא לאות.

למעשה, היא היתה התבונה בקבוצה, במלוא מובן המילה ובשבילנו,

ששבתיים לפני כן נפרדנו מהורינו, היתה לא "אומא" אלא אמא, שבחכמה

כה רבה ובטקט עזרה לבו להתגבר על חבלי הקליטה במקום החדש.

יהי זכרך ברוך, אומא יעקב.

אריקה.

- - בהתחלה התישבנותו הצטרפה אליבו הגב' יעקב. היא באה - אשה בגיל 60 בערך - לחיות בקרבת בנה אלחנן ז"ל שהיה מראשוני הקבוצה. התקופה היתה ערב מלת מת העולם השניה. עתה, כשאומא יעקב עצמה את עיניה לעד, בגיל 96, שביעת ממים, אני תוהה שוב ושוב על אישיות מופלאה זאת. מה עשה אותה לחלק חשוב ובערץ ובלתי בפרד מאיתנו ?

היתה בה, בגב' יעקב תבונת בפש עמוקה פשוטה: אבושית. מהיום הראשון שבאה אלינו היא כבשה את הלבבות בכשרונה הנדיר להסתגל לתנאי חיינו, להבין לרוח צעירים אלה שמעתי היה עליה לחיות בתוכם. לא היתה זאת התבונה בלבד, כושר ההסתגלות, החריצות והצביעות הגדולה שלה, אלא יותר: דרך התיחסותה אל בני אדם - מעולם לא סכסכה, היתה רחוקה מתככים, תמיד מרוצה עם כל דבר שניתן לה, ומעל הכל - כל התחבנות וחבופה היו זרות לה. אשה זאת, שנחנה באופי מיוחד זה, באה לחיות איתנו בקובסטלציה מיוחדת:

בשעה שההורים של רוב חברינו ברצחו ע"י הנאצים היתה היא, גב' יעקב, הנציגה היחידה של דור ההורים. אנו, הצעירים סביבה, נמשכנו אל בינתה האימהית, היא הפכה לדברים בנינו לאם וסבתא שלנו; וכי איך יכולנו לחנך את ילדינו הראשונים לכבוד את הדור הזקן ללא זקנים? הלא היא היתה הדמות האידאלית, מכיוון שכיבדנו אותה, היא מלאכה ^{בזווית מלתי אולטימ' 1} החיבור; ² הרגשות האמיתית השפיעה כמובן על הפעוטים. ³

יש עוד כהנה וכהנה לספר אך אסיים בדבריו של בני ז"ל, בן דורה של הגב' יעקב. הוא תימצת זאת במשפט קצר וקולע ובאמת בסגנון של בן הדור הישן את הבאצל שבה באומר: "יודעת את, הגברת יעקב היא גבירת אמיתית".

רותי רבן.

... מה אפשר עוד להוסיף ולומר? מה ראינו, בני הדור שלי, באומא יעקב? - דמות האם וסבתא, המבינה האוהבת המייעצת ומסייעת - היתה לנו מרבית מאליה, כי כך ידענוה תמיד וגדלנו איתה. - התגברותה על קשיי ההסתגלות לחנאים הקשים, בגיל מנוגד - וכי מה ידענו מאלה? גם הם היו לנו כמובנים מאליהם.

(זכורים לי ביקורים בצריף "המפורסם" בהם הייתי מתלווה להורי בילדותי, מאזיבה-חצי מבינה - לשיחות בגרמנית, שכללו בד"כ שאלות ותשובות על התפתחותי וא"כ על לימודי; וביקורים בשנים מאוחרות יותר, עם ילדי - שאלות ותשובות בגרמנית, אותה ערבות והתעניבות, הילד מתכבד בשוקולד ושואל מה היא אומרת... - מסיבות "רבניות" בחדר האוכל הישן בימי הולדתה, בשנים מאוחרות יותר מסיבות במועדון, ובשנים האחרונות רק ביקורים בחדרה - יום הולדתה תפס תמיד מקום בין החגים במעין צני - כשהיא משיבה למברכיה בברכה השגורה בפיה: (Nur gesund!

דבר מיוחד בגברת יעקב ובבני דורה, שהקטים אותנו והביא ששב רוח

"ממרחקים" לתוך חיינו היה חדרת הכבוד.

בחוג ההורים של חברינו הותיקים היתה הפניה אל כל אדם בגוף שלישי,

גם לאחר הכרות של שנים רבות. היתה הקפדה על גיבובים ועל מעמד:

חוג ההורים מעולם לא פסח על מצוות ההשתתפות בכל שמחה (ולהבדיל - בצער)

שהיתה בקרב המשפחה הגדולה - והקבוצה; היו הולכים אל בית בעלי השמחה (בשבת

בבוקר, בשעה 11) לברך - גברת יעקב בראש ואחריה, לפי הגיל והמין (גברות קדי-

מה), כל השאר.

פעם זה בראה תמורה בעיני, היום, אבי חושבת שאבי מבינה:

מי שהקפיד על גיבובים וטקטים קטנים, הקפיד על כל דבר. רק מתוך משטר

חיים כזה של הקפדה על כל הפרטים הקטנים, אפשר היה לזכור את ימי ההולדת של

החברים וילדיהם ובכדיהם, את העיסוקים של כולם ואת המתרחש בחייהם, ולומר תמיד

את המילה הנכונה לכל אחד.

כך אפשר היה שכל חיבוק שנולד במעין צבי, וכל חיבוק "בן מעין צבי" שנולד

במקום אחר בארץ ואף ברחבי העולם (ואבי יכולה להעיד שכך היה לבני שנולד באנג-

ליה) - יקבל את זוג הגרביים הטרופיות, בצרוף כרטיס לבן, כתוב בגרמנית ובכתב

ידה - עד לימים האחרונים!

- זו היתה צורת החיים היקית במלוא המובן הטוב ביותר של המילה, שהלוא אי

ומשהו ממנה נספג בנו...

מרגלית.

נ ד ז כ ר ו ן

25.3.1976	ר' ניסן תשכ"ט	יורם פרס
9.4.1976	ט' ניסן תשי"ח	שמעון אנגרס
18.4.1976	יז' ניסן תשי"ט	שמעון יצחק זינגר
25.4.1976	כ"ה ניסן תשי"ט	יאיר זרננשירן
25.4.1976	כ"ה ניסן תשכ"ז	לאה בר אילן
29.4.1976	כ"ט ניסן תשל"ב	אלזה יוסף
7.4.1976	ז' ניסן תשל"ד	מרים לזינסקי

